

LEERDOELEN

NA DEZE LES KUN JE

- twee voordelen en twee nadelen noemen van de verzorgingsstaat
- het verband beschrijven tussen drugsgebruik en criminaliteit
- je mening geven over verschillende theorieën over de oorzaak van drugsverslaving

De lesbrief is geschikt voor vakken Mens en Maatschappij en komt het best tot zijn recht in 4 vmbo. Er is ook een online leerpad: www.spons.nl/moviesthatmatter

OPDRACHTEN

VOORAFGAAND AAN DE FILM

1. Je hebt verschillende soorten verslaving. Zo kun je verslaafd raken aan middelen, maar ook aan activiteiten.

Bedenk vier verschillende soorten van verslaving.

Denk onder andere aan een drankverslaving, verschillende soorten drugsverslaving, gokverslaving, eetverslaving, seksverslaving, internetverslaving of gameverslaving (etc. etc).

Achtergrondinformatie voor docent, en afhankelijk van leeftijd/niveau leerlingen ook voor leerlingen.

Definitie Jellinek

Verslaving wordt vastgesteld aan de hand van 11 criteria van de zogenaamde DSM-V De DSM-V is een wereldwijd gebruikt boek waarin alle psychiatrische aandoeningen beschreven staan. De DSM spreekt niet van alcoholisme of verslaving maar van "stoornissen in het gebruik van middelen" (substance abuse disorders). Een "stoornis in het gebruik van middelen" kan ontstaan door gebruik van verschillende middelen zoals alcohol, cannabis, opaten, stimulerende middelen.*

Voldoe je aan twee of drie criteria dan heb je een milde stoornis in het gebruik van middelen. Voldoe je aan vier of vijf criteria dan is er sprake van gematigde (moderate) stoornis en bij zes of meer symptomen is er sprake van een ernstige stoornis.

De 11 criteria zijn:

- Vaker en in grotere hoeveelheden gebruiken dan het plan was
- Mislukte pogingen om te minderen of te stoppen
- Gebruik en herstel van gebruik kosten veel tijd
- Sterk verlangen om te gebruiken
- Door gebruik tekortschieten op het werk, school of thuis
- Blijven gebruiken ondanks dat het problemen meebrengt in het relationele vlak
- Door gebruik opgeven van hobby's, sociale activiteiten of werk
- Voortdurend gebruik, zelfs wanneer je daardoor in gevaar komt
- Voortdurend gebruik ondanks weet hebben dat het gebruik lichamelijke of psychische problemen met zich mee brengt of verergert
- Grotere hoeveelheden nodig hebben om het effect nog te voelen oftewel tolerantie
- Het optreden van onthoudingsverschijnselen, die die minder hevig door meer van de stof te gebruiken

Misbruik

De vorige versie van de DSM V, de DSM IV maakte nog een verschil tussen afhankelijkheid en misbruik. Je misbruikt alcohol of drugs wanneer je in een jaar tijd last hebt van tenminste een van de onderstaande symptomen:

- Gebruik gaat ten koste van je werk, school of thuis
- Voortdurend gebruik ondanks terugkerende problemen op sociaal gebied (ruzies)
- Herhaaldelijk gebruik in gevaarlijke situaties zoals in het verkeer
- Door gebruik kom je herhaaldelijk in contact met politie of justitie.

Je kunt bij de Jellinek ook een test doen om je gebruik te testen op allerlei middelen. Klik [hier](#) om de testen te bekijken.

2. Waaraan is Haiduc verslaafd denk je?

Haiduc is verslaafd aan het snuiven van punga. Dit is een soort lijm wat in een zakje gedaan wordt en wanneer je dat meerdere malen opsnuift, word je hier high van.

3. Lees de filmbeschrijving van Haiduc. Waarom zou hij verslaafd zijn geworden? Geef twee redenen.

Het doel van deze vraag is dat leerlingen bedenken wat oorzaken van drugsgebruik kunnen zijn. Denk aan: foute vrienden, slechte sociaal-economische situatie of weinig bindingen met het thuisfront of vrienden (eenzaamheid).

In het geval van Haiduc zijn de oorzaken dat de vader van Haiduc verslaafd was aan drank en Haiduc sloeg. Om deze reden is Haiduc op zijn zevende weggelopen van huis en op straat beland. Hier kwam hij in een omgeving terecht waar veel van zijn vrienden ook drugs gebruikten. Hij heeft dus geen binding met een gezin of familie, en zijn vrienden gebruiken veel drugs.

TIJDENS DE FILM

4. Waarom heeft Haiduc voor de straat gekozen? Komt dit overeen met je antwoord van vraag drie?

TIP: Ga hier in op de voorspelling van de leerlingen, klopt deze?

De vader van Haiduc was verslaafd aan drank en sloeg hem. Om deze reden is Haiduc op zijn zevende weggelopen van huis en op straat beland. Hier kwam hij in een omgeving terecht waar veel van zijn vrienden ook drugs gebruikten.

5. In Haiduc zit een paar heftige scènes. Waarom kiezen de makers deze beelden uit om te laten zien?

De makers van de film willen duidelijk maken hoe ernstig de situatie is van Haiduc. Ze willen je aandacht trekken voor de situatie van Haiduc. De heftige beelden hebben meer impact op je dan dat hij alleen zou vertellen over zijn leefomstandigheden.

TIP: Vraag aan de leerlingen wat zij een heftige scène vonden. Waarom vonden zij juist deze scène heftig, waar heeft dat mee te maken?

DOCENTENHANDLEIDING

Haiduc

Annelies Kruk / 2014 / 15 min / documentaire

6. **Noem drie kenmerken over de leefomstandigheden in de riolen van Boekarest.**

Kenmerken die de leerlingen kunnen noemen zijn: veel drugsgebruik, het is warm onder de grond, het is erg vies (slechte hygiëne). Er zijn alleen maar verslaafden. Er is weinig geld en geen gezond eten.

Achtergrondinformatie

Naar schatting brengen 6.000 daklozen hun leven onder de grond door, in een netwerk van riolen en tunnels. Ze vullen hun dagen met drugsgebruik om aan de misère te ontsnappen. Ondervoeding en hepatitis zijn aan de orde van de dag. Er is een slechte hygiëne en de ruimtes zijn klein.

NA DE FILM

7. **Haiduc wordt opgenomen door Raluca en zegt dat hij zich 10.000 keer beter voelt. Hoe komt dat denk je? Noem hier twee redenen voor.**

*De leerlingen kunnen denken aan de **mentale gesteldheid** van Haiduc maar ook aan de **fysieke gesteldheid**. Mentaal gezien is Raluca als een moederfiguur voor Haiduc. Sinds Haiduc van huis weggelopen is, heeft hij geen familie/moeder meer gehad. Raluca verzorgt hem en zorgt er voor dat hij gezonder leeft. Ze biedt hem onderdak en structuur. Op deze manier komt Haiduc minder in de verleiding om drugs te gebruiken. Op fysiek gebied kan hij zich ook beter voelen doordat hij geen drugs meer gebruikt en een normaal eetpatroon heeft waardoor zijn lichamelijke toestand verbeterd.*

8. **Toch valt hij weer terug in zijn oude gewoonten. Hoe komt dat denk je? Noem hier twee redenen voor.**

Bij deze vraag zijn meerdere antwoorden mogelijk. Mogelijke antwoorden zijn bijvoorbeeld: Haiduc is verslaafd aan punga en het is lastig om van deze drug af te blijven- hij mist het gevoel van high-zijn. Daarnaast gebruiken de vrienden waar Haiduc mee omgaat wel nog steeds drugs. Hierdoor is het voor Haiduc lastig om als enige geen drugs te gebruiken. Ook heeft Haiduc weinig binding met een gezond netwerk van (volwassen) mensen. Hij heeft weinig vrienden buiten het riool. Ook heeft hij verder geen familie. Drugs bieden in deze situatie een vorm van comfort.

9. **Aan het einde van de film doet Haiduc een belofte. Denk je dat hij zich aan deze belofte zal houden?**

Leerlingen mogen een eigen antwoord geven op deze vraag. Denk aan het antwoord bij vraag 7 en 8.

Achtergrondinformatie

Het gaat nu heel slecht met Haiduc. Hij is ernstig ziek en heeft AIDS. De makers Annelies Kruk en Anneke De Lind Wijngaarden schreven in oktober 2016 deze brief op Facebook:

HELP! In 2014 maakten we voor mensjesrechten een documentaire over de grappige maar oh zo verslaafde Haiduc. Hij doolde in de riolen van Boekarest tot Raluca hem er uit viste. Naast Haiduc helpt Raluca ook andere verslaafden. Ze brengt eten rond, regelt warme kleding en loodst mensen naar het ziekenhuis en terug.

DOCENTENHANDLEIDING

Haiduc

Annelies Kruk / 2014 / 15 min / documentaire

Het was vreselijk. En uitzichtloos ook, omdat de meeste verslaafden niet te helpen zijn. Ik was stiekem blij dat wij luxepaardjes na het filmen weer naar huis konden. Naar onze riante levens. Maar ondertussen ging het leven in Boekarest gewoon door. Voor het eerst vraagt Raluca nu om hulp. Ze heeft geld nodig, want met Haiduc gaat het slecht: hij ligt met Aids en longkanker in het ziekenhuis. Tevens zijn er meer zieken waarvoor verzorging/ medicijnen/ ziekenhuiskosten nodig is.

10. Stel je voor: Haiduc zou met zijn problemen in Nederland wonen. Welke instanties zouden er in Nederland te hulp schieten?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan Jeugdzorg (van de overheid) of [Stichting van het Kind](#), maar ook aan een afkickkliniek zoals Jellinek. Kunnen leerlingen een tijdsbalk maken van het leven van Haiduc als hij in Nederland zou wonen? Wanneer zou de overheid ingrijpen gezien zijn thuissituatie? Wie zou signaleren dat het thuis niet goed ging? Zou de school van Haiduc contact hebben opgenomen met instanties?

11. Nederland is een verzorgingsstaat. Dit betekent dat de overheid zorgt voor de welvaart en het welzijn van de gehele bevolking. Noem twee voordelen en twee nadelen van een verzorgingsstaat.

Voordelen: In een verzorgingsstaat is er sprake van een sociale zekerheid. Dit betekent onder andere dat burgers recht hebben op een uitkering als zij werkloos zijn of arbeidsongeschikt zijn. Hierdoor kunnen zij in hun primaire levensbehoeften voorzien. Ook zorgt de overheid ervoor dat sociale voorzieningen als gezondheidszorg en onderwijs beschikbaar zijn voor burgers. Deze voordelen zorgen voor meer gelijkheid in de samenleving.

Nadelen: Een nadeel van de verzorgingsstaat is dat burgers een hogere belasting moeten betalen. De verzorgingsstaat kan ervoor zorgen dat burgers meer afhankelijk zijn van de overheid. Daarnaast kunnen de hoeveelheid voorzieningen ook leiden tot misbruik (denk aan uitkeringen).

12. Een andere taak van de overheid is zorgen voor veiligheid in het land. Beschrijf hoe drugsgebruik kan zorgen voor onveiligheid.

Drugsgebruik kan leiden tot criminaliteit. Drugsgebruik en -verslaving gaat vaak gepaard met armoede. Om de drugs te kunnen blijven betalen, vervallen drugsgebruikers sneller in criminaliteit, zoals stelen, overvallen of prostitutie. Daarnaast kunnen drugsgebruikers in hun roes voor overlast zorgen op straat.

13. Er zijn verschillende theorieën over hoe een verslaving tot stand komt. Een klassieke theorie is dat je verslaafd raakt aan het middel zelf: je wilt meer en meer. Een moderne theorie is dat je verslaafd raakt door gebrek aan binding en verbinding met mensen om je heen. Met welke theorie ben jij het eens en waarom?

Leerlingen kunnen hier hun eigen antwoord opgeven. Het is de bedoeling dat zij nadenken over de oorzaak van verslaving. Koppel het antwoord van deze vraag terug met vraag 3. Zijn er overeenkomsten tussen het antwoord op vraag 3 en het antwoord op vraag 13? Welke theorie sluit het beste aan bij het antwoord van vraag 3?

Laat ter verduidelijking van de theorieën deze twee filmpjes zien: de klassieke theorie (filmpje genaamd: [Nuggets](#)) en de moderne theorie (filmpje genaamd: [Addiction](#)).

DOCENTENHANDLEIDING

HAIJUC

Annelies Kruk / 2014 / 15 min / documentaire

FILM

14. Haiduc is een documentaire, geen speelfilm. Bedenk drie verschillen tussen een documentaire en een speelfilm.

Diverse antwoorden zijn mogelijk. Een documentaire is een film die een waargebeurd verhaal verteld, bij een speelfilm kan het verhaal ook verzonnen zijn. De personen in de film zijn echt en spelen geen rol. In een speelfilm spelen ze wel een rol, er wordt niet in geacteerd. Documentaires bevatten vaak interviews. Het doel van een documentaire is het verstrekken van informatie.

MENSENRECHTEN

15. Lees artikel 22 van de UVRM. Vind jij dat Roemenië dit artikel goed naleeft? Deel je mening met een klasgenoot! In artikel 22 staat het volgende: *Je hebt recht op de economische, culturele en sociale voorzieningen in je land. Arme landen hebben recht op internationale hulp.*

Elk land moet dus een zekere vorm van economische en sociale voorzieningen hebben. Roemenië leeft dit artikel niet goed na. Haiduc is minderjarig en zwerft op straat. In Nederland zou dit ondenkbaar zijn.

GASTLESSEN

De Belangenvereniging Druggebruikers MDHG biedt gastlessen aan voor het voortgezet onderwijs. Gebruikers of ex-gebruikers van heroïne, basecoke of andere middelen vertellen over hun leven, waarbij veelal sprake is geweest van dakloosheid, in aanraking komen met politie en justitie et cetera. De leden van de MDHG zijn getraind om voorlichtingen geven en zijn openhartig over vrijwel alles, zonder direct belerend te worden. Leerlingen mogen dus alles vragen wat ze willen. Een standaard gastles duurt circa 50 minuten en kan zowel op school als op ons kantoor in Amsterdam plaatsvinden.

Voor meer informatie of specifieke wensen kunt u contact opnemen via info@mdhg.nl of 020-6244775

REDACTIE

Auteur	Lisa van Gerwen
Eindredactie	Margreet Cornelius
Vormgeving	Jette Malow

Daarnaast gaven diverse docenten en inhoudelijke experts tips en commentaar. Ook dachten Leonie Hoeboer en Roos Wever van het team Movies that Matter Educatie mee aan deze lesbrief. Aan allen veel dank. *Opmerkingen, suggesties en verbeteringen zijn altijd welkom: educatie@moviesthatmatter.nl*

www.moviesthatmatter.nl/educatie

020 7733624

educatie@moviesthatmatter.nl

Movies that Matter Educatie
Keizersgracht 177
1015 DR Amsterdam

LA CARNADA

Josh Soskin/ fictie/ 13 min

Stel je voor: je woont in Mexico, hebt een doodzieke moeder en geen geld voor medicijnen. Wat doe je dan? Manny (13 jaar) besluit drugs te smokkelen over de 'Devil's Highway'; een uitgestrekt woestijngebied tussen Mexico en Arizona (VS).

WAR ON DRUGO

Gabriel Norbega/ animatie/ 4 min

Een animatiefilm die het verhaal over de drugsoorlog in sprookjesvorm vertelt. Drugs wordt in het sprookje afgebeeld als een draak, genaamd Drugo. Burgers gaan graag met Drugo om, wat tot gevolg heeft dat zij hun gezin verwaarlozen. De koning verbant Drugo en verbiedt burgers om met hem om te gaan. Maar dit werkt niet...

RUE DES INVALIDES

Mari Sanders/fictie/15 min

Nathan zit in een rolstoel. Blij is hij er niet mee, maar leeft zijn leven. Wanneer hij een taxi neemt op weg naar huis heeft hij een gesprek met een nogal extravagante Oost-Europese taxichauffeur. De chauffeur merkt wel dat Nathan nog veel te weinig van de wereld heeft gezien en vertelt hem naar Parijs te gaan. Daar leert Nathan zijn handicap accepteren.

DIE WELLE

Dennis Gansel / fictie / 93 min

Leraar Rainer Wenger start tijdens een studieweek een project in zijn klas over 'staatsvormen' met als bedoeling een dictatuur voelbaar maken. Wat vrij onschuldig begint met discipline en groepsdruk ontwikkelt zich al gauw in een serieuze beweging: Die Welle. De conflicten rondom Die Welle stapelen zich op tot de situatie onvermijdelijk escaleert.

FRAMING THE OTHER

Willem Timmers en Ilja Kok / docu / 25 min

Elk jaar komen honderden westerse toeristen de vrouwen van de Mursi stam in Ethiopië bezichtigen. De Mursi's poseren met hun rijkelijk versierde oorbellen en grote borden in hun onderlip voor de camera. Deze humoristische en tegelijkertijd huiveringwekkende film toont de vernietigende invloed toerisme heeft op de traditionele gemeenschappen.

